

Gylfaginning

af

Snorri Sturlusonar

4 n:r = 1 stjärnbild i zodiaken

Zodiaken	Kapitel				Motsv. runa	Stjärnbilds tid i året
	1, 49	2, 50	3, 51	4, 52	ᚠ ᚱ	24 juni-
	5	6	7	8	ᚱ ᚦ	25 juli-
	9	10	11	12	ᚱ ᚷ	24 aug.-
	13	14	15	16	ᚨ ᚷ	21 sept.-
	17	18	19	20	ᚱ ᚠ	21 okt.-
	21	22	23	24	ᚠ ᚱ	21 nov.-
	25	26	27	28	ᚠ ᚱ	21 dec.-
	29	30	31	32	ᚱ ᚱ	20 jan.-
	33	34	35	36	ᚠ ᚱ	20 feb.-
	37	38	39	40	ᚱ ᚱ	21 mars-
	41	42	43	44	ᚠ ᚱ	20 april-
	45	46	47	48	ᚱ ᚱ	20 maj-

Gylfaginning av Snorri Sturluson

Snorri levde på 1200-talet, en tid, då renässansens idéer hade börjat sätta sin prägel på tankelivet även i Norden

I Norden hade runorna renässans, vilket man ser av Skånelagen och det faktum, att runstaven då bevisligen fanns och allmänt användes.¹

Kyrkans grepp om tankarna hade alltmer försvagats och i Europas bibliotek återfinns man astrologiska handskrifter skrivna efter år 1000. De har inte kastats, eller så har de överlevt de mörka århundraden 400 -1000, då allt gammalt skulle förstöras.²

Då Snorri skulle skriva om den gamla hedendomen, ställde han upp sin första bok efter stjärnhimlen. På hans tid gick det bra att skriva om hedendomen. Det räckte att man försäkrade, att man inte trodde på de gamla gudarna.

För att förstå analysen av Snorres verk, är det bra om man först läser uppsatsen om tideräkning.

På flera ställen skiner det tre-delade året igenom.

Året hade 364 dygn och delades i tre delar om 17 veckor vardera, 17 ggr 3 = 51. Den resterande 52:a veckan sköt man in före midsommar.

De tolv stjärnbilderna motsvarade i längd och sträckning de 24 runorna, så att två runor motsvarade en stjärnbild:

¹ 19 Gyllentalsrunor finns på en dopfunt på Själland, 1200-tal

Þ ᚢ ᚦ ᚨ ᚱ ᚷ ᚸ ᚹ ᚻ ᚼ ᚽ ᚾ ᚿ ᚰ ᚱ ᚲ ᚳ ᚴ ᚵ ᚶ ᚷ ᚸ ᚹ

² Tidsandan beskrivs bra i *Frankernas historia* av Gregorius av Tours, 600-talet

	FN
	PF
	RP
	XP
	HT
	IS
	TL
	YΞ
	TB
	MM
	TO
	OX

Man kan säga att runorna liknar och motsvarar grekernas 36 extrazodiakala stjärnbilden som ligger över och under zodiaken. Väduren motsvarade FN, då F är Väduren och N Λ Hyaderna, som avbildades så.³

Oxen motsvarade P *thurs*, ”jätte” och F *as* ”död kropp”. Runan *thurs* P skrevs också ◁ Δ på brakteatrar⁴ och avbildade triangeln, men P *thurs*, ”jätte” är Orion.

F, *as*, ”död kropp” är ”den döda kvinnans lämningar”⁵ och avbildar F eller Ξ (grek.) ”en stega eller ställning för humle”. Det är stegen till himlen eller en humlestör, för att humlen som klängväxt växer uppåt – mot himlen.

Humlen hade religiös betydelse genom detta och användes i mjöd och öl.

I fornindisk religion finns samma tanke; att man smaksätter offerdrycken till gudarna med en klängväxt; soma.

³ Stora Pauli, Stuttgart 1913, ”Hyaden”, sp. 2617, (Araberna).

⁴ Brakteat från Halsskov, Goldbrakteaten 24/1,3, 1985:85

⁵ Jfr. Vøluspá 41: ”Han, ulven, mättar sig med kött av män som ha dött”.

Vägen, stegen, stängeln till himlen gick till *Plejaderna*. Här fanns *dörren* till himlen.⁶

Runor	Zodiak	Avbildar	Runans Betydelse	Datum
ƒ		Vädur	”fä”	25 juni
ᚱ		Hyader	”Regn”, <i>ur</i>	10 juli
ᚢ Δ		Triangel	”Jätte”, <i>turs</i>	25 juli
ƒ		Humlestör	”As”(död kropp)	9 augusti
ᚱ		Vagn	”Vagn” <i>reið</i>	24 augusti
ᚢ <		Hunds gap, fackla	”Fackla”, <i>cen</i>	8 september
X		Vintergatan, kors	”Gåva” <i>gyfu</i> (<i>Norna,</i> <i>charit</i>)	23 september
ᚢ		Stora björn?	”Hopp”, <i>Vån</i> (<i>Norna,</i> <i>charit</i>)	7 oktober
:				
ᚱ		Garnvinda, redskap	”Hagel”	22 oktober
ᚠ		Slända	”nöd” Necessitas	6 november

⁶ Det framgår av Snorri, att det var Yggdrasils ask.

l		Tråd (ödes-)	”is”	21 november
ſ		Redskap, spinnrock	”år”	6 december
l		Underarm, fingrar	”idegran” <i>eoh</i>	21 december
l		Garnvinda	”Perchta”, häxa <i>peord</i>	6 januari
Y		Skorpion	”jul”, <i>eolhx</i>	21 januari
z		Orm	”ädelsten” <i>sigel</i>	4 februari
:				
↑		Pil	”Tyr”	18 februari
β		Pilbåge	”Björk”	6 mars
M		Fågel, örn	”Häst”, <i>eh</i>	21 mars
Ṁ, ϕ		En mans hemliga ting	”Man” Guden Mannus	5 april
l		?	”Vatten” <i>lag</i>	20 april
◊		?	”havsgud”, <i>ing</i>	5 maj
z		Fisk	”Odal”	20 maj
z		Knuten i fiskarnas band	”Dag”	3 juni
				+ skottvecka

364-dagarsåret var en plan, inom vilken månåret sedan rörde sig; olika från år till år.

De tre årstiderna avbildade ganska väl det verkliga månåret. Varje årstid var en dag för lång i förhållande till 4 månåder. Om man började första årstiden en dag för tidigt, så blev den andra årstiden rätt och den tredje årstiden en dag för sen i förhållande till månen.

Naturens månad är ungefär 29,5 dygn lång. Det dröjer mer än fem år innan en sådan månåder blir ett dygn för kort ty den verkliga månåden är 29. 5305881 dygn.

ylfaginning innehåller 54 kapitel. De motsvarar följande

stjärnbilder

Kapitel 1-2 Valhall, det är Vintergatan.

4. Hyader och Plejader. Det är Nifelheim.

5. Ymi. Det är Orion

6. Auðhumla = Oxen

7. Ymir dräps = **F**, *as*, "den döda kroppen".

8. Jorden skapas. Det är Capella i Kusken som kallats "skapelse-stjärnan".

9. Hliskjálf, "Orions tron". I Harens stjärnbild.

10. Natt och Dag + kärror. Det är Kusken. (Det har funnits en vagn i Kusken).

11. Sol och måne = Tvillingarna.

12. Solulvar. Det är Stora och Lilla Hund.

13. Bifröst, det är Vintergatan.

14. Idavall, det är Vintergatan.

15. Asarnas hästar. Det är stjärnbilden åsnorna; Nornorna = de tre *Chariter*.

16. Yggdrasil, brunnen. Brunnen är *Fons* mellan Åsnorna också "Krubban".

17. Gudarnas platser ?

18. Vinden ?
19. Sommar –Vinter. Det är delningen av stjärnhimlen som Ptolemaios skriver om.⁷
20. Odin, Spiran,
21. Tor
22. Balder
23. Skade; jaktens gudinna, jämförbar med Diana (Jungfrun), *Isis*.
24. Frey, Freya, Skades/Isis barn. Det är *Horos*.
25. Tyr, hans hand. Det är stjärnbilden *Hastah* ”hand”.
26. Brage
27. Heimdallr
27. Høðr
29. Viðarr
30. Áli, Váli. Paulusdagen, *en båge*.
31. Ull.
32. Forseti.
33. Loki, dödsguden. Det är Ormbäraren.⁸
34. Fenris = Vargens stjärnbild, Jørmungand = Midgårdssormen. Helgrinden ligger vid Altaret.
35. Asynior, gudinnan Vår m.fl. nornor. Det är födelsegudinnan grek. Eileithuia.
36. Valkyrior = kentaurer, Skyttens stjärnbild.
37. Freys giftermål.
38. Valhall, i Vintergatan i Stenbocken.
39. Geten i Valhall = Stenbocken.
40. Dörrar i Valhall.
41. Kämparna i Valhall, Stenbocken.

⁷ Ptolemy, *Tetrabiblos*, I:17

⁸ Roscher, *Lex. d.Griech.* Teubner in Leipzig u. Berlin, VI:921

42. Sleipner, (Pegasus), Staden, jätten = Pontos, Vattumannen.
43. Skiðbládnir?
44. Tjalfi = Ganymedes.
45. Fiskarna = Tors hus.
46. Fiskarna = Tors hus.
47. Fiskarna = Tors hus.
48. Fiskeri, = Fiskarnas band.
49. Balder.
50. Fiskeri efter Loki. Det är Fiskarnas band.
51. Ragnarøk

Kap. 1-2, F, midsommar

Gylfi i Valhall

Detta är en ramberättelse, inom vilken hela sagan om de hedniska gudarna äger rum. Snorri ger flera hänvisningar till Vøluspá, som styrker sambanden mellan årstider och stjärnhimlen.

Gylfi kommer in i Odins sal, Valhall, vilket är Vintergatan. Här, i Valhall, ser han många underverk; han får tala med Odin, en man jonglerar och andra strider med svärd. Sist i Gylfaginning (54) löses Gylfi ur förtrollningen. Han hör ett dån och står åter på backen, medan allt är försvunnet.

Detta kvarlever i sägnen ”De dödas julotta”, där en man kommer in i de dödas julotta vid en tid som motsvarar midsommar. En enögd präst delar ut nattvarden; kyrkan är full av avlidna personer. Plötsligt slocknar ljuset. dörren slår igen, psalmsången tystnar och mannen står på släta vällen mitt i natten.⁹

⁹ F.S.F. 3 Myt. sägner s. 14-16.

Kap. 3-4, ᚠ Ur, 10 juli, onsdag

Eftersom runstavens ᚠ var tänkt som en tisdagsruna och nästa runa ᚠ, som en onsdagsruna, får man börja året den 25 juni på en tisdag och fullmåne medan nästa månfaser, nymånen, kommer den 10 juli, som är en onsdag (För det mesta första onsdag efter nymånen). 7-dagarsveckan ger en avbild av månens faser. Då och då passar årets veckodagar och månfaser in på en sådan kalender, annars, vilket är det vanliga, tänkte man sig, att ᚠ var fullmånen efter sommarsolståndet och nästa tisdag var festdag. Nästa fest inföll på en onsdag, närmast efter nymåne.

Man kan bara titta i vilken almanack som helst, så ser man sammanhangen i stort. Fullmåne på en tisdag, nymåne på en onsdag, fullmåne på en torsdag, nymåne på en fredag. Månens faser skjuter sig framåt i veckan i samma ordning som veckans dagar. Först efter fyra månader uppgår felet till mer än ett dygn.

Kapitel 3 tänkte sig Snorri som en onsdag efter nymånen, där föregående fullmåne ägt rum i Väduren. I våra dagar står fullmånen i Väduren långt fram på hösten, detta som en följd av jordaxelns förändrade lutning, den s.k. precessionen.

Odins 12 namn

Här räknas Odins 12 namn upp. Detta bör man jämföra med Plejaderna, som uppgår mellan Väduren och Oxen. Plejaderna anses vara sex eller sju, men ibland också 12 stjärnor.

Detta förkristligades och man ser i runstaven den 15 juli; *12 stjärnor*, som betyder de 12 apostlarnas delning.

ᚱ –runan före, den 10 juli, heter Knut och runstaven har den dagen *ett spjut*. Det är för Odins spjut, Gungnir. Spjutet på stjärnhimlen var Orion¹⁰ (bältet).

Kapitel 4.

Detta handlar om Niflheim. Vilken stjärnbild är då Niflheim? Ordet betyder närmast ”dimma” eller ”moln”. I tyskan *Nebel* ”dimma”, gaelic *Neim* ”himmel” och sanskrit; *Nabhas* ”moln, himmel”.

Betydelseskridningen moln-himmel beror på att de stjärnor, som var nebulosor, d.v.s. Plejaderna, Krubban och Pilens spets (i Skytten) hade särskild betydelse i astrologin. De troddes påverka synen, då man ställde horoskop. De kunde skapa blindhet, men var också; såsom Plejaderna uppgången till himlen. Jack i sagan Jack Bönstängeln kommer till himlen på en bönstängel, som går till Plejaderna och i asiatisk religion berättas om en man som reste en stege till Plejaderna för att med sina skinn täppa igen dess stjärnor som var hål i himlen, varifrån det ideligen stormade och blåste kallt¹¹.

Runstaven har på Jakobsdagen den 25 juli en humleranka och en stege, som betyder ”vägen till himlen”, Plejaderna. Uppför denna stege måste människorna gå efter döden enligt katolikerna. Stegen tänktes stå i Santiago i Spanien (St. Jakob) och man kunde bespara sig mycken möda, genom att redan i livstiden resa som pilgrim till Santiago i Spanien. (Man slapp då företa resan efter döden.)

Kapitel 5-6, ᚱ, turs, torsdag, 25 juli.

Snorre säger i kap. 5, att från Niflheim kom köld och grymma vindar. Då denna köld mötte hettan från Muspelheim, så uppstod i Ginnungagap vindlös luft och lä och här skapades en jätte, Yme, som jämförs med

¹⁰ W. Gundel, *Stern Glaube*, Heidelberg 1959:19

¹¹ Likaså ansåg romarna under antiken, att det stormade och snöade från Plejaderna.

himlens jätte, Orion (under Oxen). Vilken stjärna som motsvarar Muspelheim, går tyvärr inte att säga.

Ginnungagap var inifrån fylld av is, frost och ur och stormar (Ginnungagap låg mellan Niflheim och Muspelheim). Ur (regn) ger vägledning, ty runan Ur skrivs ibland **Λ** och så avbildades Hyaderna (se Pauly) som var regn-stjärnor och ligger i närheten av Plejaderna.

Troligen motsvarar Niflheim Plejaderna och Ginnungagap Hyaderna.

Kapitel 6.

Då rimmet dröp formades därav en ko, Auðhumla, och kon närde jätten Yme med sina spenar, som skapade fyra mjölkåar.

Kon bör jämföras med Oxens stjärnbild och Yme således med jätten Orion..

Men kon slickade stenar och då kom en man fram, Bure. Han fick en son, Bor, som fick en kona Bestla, dotter till jätten Bøltorn och de fick tre söner; Odin, Vile och Ve.

Kapitel 7-8 , **F, as, fredag, 9 augusti**

Runan **F as** betyder ”död kropp”. Detta är för att Bors söner dräpte jätten Yme. Då rann så mycket blod, att de dränkte hela jättesläkten, utom en; Bergelme. Bors söner tog Yme och satte honom mitt i Ginnungagap. Av honom gjorde de jorden, av blodet haven. Jorden gjorde de av hans kött och bergen av benen. Sten gjordes av hans tänder. Av hans skalle gjorde de himlen. Av gnistor som yrde ur Muspelheim gjorde de stjärnor, sol och måne och skipade banor åt ljusen. På jorden gjorde de en borg mot jättars anfall. Borgen kallades Midgård. De tog också hans hjärna och kastade upp i luften. Det är skyarna.

Stjärnbilderna är i Oxen; ”den döda kvinnans lämningar” och Capella (19 aug.) i Kusken, som kallats ”skapelsestjärnan”.

Kapitel 9-10, R, 24 augusti, lördag.

Snorre berättar här om, hur Bors söner gick längs havsstranden och av två träd skapade de första människorna; Ask och Embla. De gav dem ande, liv, syn, hörsel, talförmåga och rörelseförmåga.

Det finns flera likheter med denna text i evangelieboken.

Därefter gjorde Bors söner en borg mitt i världen. Där finns en tron som heter Hlíðskjálf och då Odin sätter sig där, ser han ut över alla världar.

Detta kan jämföras med Orions bälte, 17 augusti, som kallats "Orions tron".

Denna tid, den 24 augusti, en lördag (R-runa) bildar en triangel till Tomasdagen (21 december) och Victor (20 april).

Lördagsrunan erinrar om guldåldern, då jättarna styrde (= Saturnalia-festen 17 december i Rom, uppkallad efter jätten Saturnus) men framför allt, som man trodde, att under guldåldern levde de första människorna.

Kap 10

Natt var dotter till jätten Narfi. Hon blev gift med Delling, som var av asars ätt och deras som var Dag, som var ljus och fager efter sin fader. Oden gav dem två hästar och två kärror och satte dem på himlen. Dessa motsvarar Kuskens stjärnbild som uppgår i F och R.

Kapitel 11-12, P, 8 september, söndag.

En man, Mundilfare, hade två barn. Den ena var Måne och den andra, dottern, sol. Sol gifte sig med Glenn. Gudarna vredgades över detta övermod och satte upp syskonen på himlen. De lät Sol köra solens vagn och hästarna som heter Ar-vaker och All-svinn. Måne styr månens gång och råder över ny och nedan. I månen finns två barn, Bil och Hjuke, som går från en brunn, Byrger, och bär en så som heter Søgr och stängen; Simul. Dessa barn följer månen som man kan se från jorden.

Man är nu i Tvillingarnas stjärnbild. Det finns flera tvillingstjärnor i π , inte bara Castor och Pollux, vilka på intet sätt ligger centralt i stjärnbilden. De ligger i Tvillingarna 26°.

Snorre är noga med att säga, att sol och måne liksom dag och natt är söner (eller döttrar), ty ordet *sol* bör jämföras med roten till *son*, *sun. Sol är ett rot-nomen som växlar mellan -l och -n. l-stammen; i sanskrit *surya*, lat. *sol-is* och n-stammen i engelska *sun*, tyska *Sonne*.

Tvillingarna hos grekerna var Castor och Pollux. Dessa var Zeus-söner. Eftersom Tvillingarna, ligger i söder, så kan man förmoda att söder (jämför sunnan-vind) och son, plural söner, hör till samma rot. Sol som går till roten *sun, hör också hit. Alltså betydelsen son – sol – söder.

Kapitel 12.

Snorre berättar här om det som i folktron kallas ”solulvar”. De heter Skoll och Hate. En av ulvarna kallas Månagarm, och han skall sluka månen och alla döda. Av detta förtvinar solen och solskenet svartnar om sommaren efter, som det står i Vøluspá 40-41.

Runstaven har den 29 augusti; ”Solen på kryckor” och Rudbeck skriver, att solen nu börjar bli gammal¹². På stjärnhimlen motsvarar det Stora och Lilla Hund. Den största stjärnan är Sirius, hundens käft som motsvarar de 8 september, mormsassa; Marie födelsedag. Förklaringen till detta är att Sirius också kallades Isis, som var en himladrottning¹³.

Sirius var Stora Hunds käft och återfinns i runan ζ som avbildar käften eller Ψ Υ som avbildar en fackla. Sirius var starkt lysande och jämfördes med en fackla. Det engelska runnamnet, *cen*, betyder ”fackla”.

Kap. 13-14 X - 23 sept. ✱, Måndag

Snorre säger här att gudarna gjorde en bro från himlen till jorden. Den är i tre färger och kallas regnbågen.

¹² I Orion finns en krycka, W. Gundel, Sternnglaube 1959:19

¹³ Boll, Sphæra 1903: 208 f.

Runstaven har ibland, den 17 september; en trefärgad regnbåge, med en fågel på. Fågeln är Heimdal, som är gudarnas vaktman. Han ser lika bra som en fågel och behöver ingen sömn. Han varnar för jättarnas anfall. Bron, Bifrost, är vintergatan som också kallas ”regnbåge” och då denna stjärnbild kommer ner till jorden vid solstånds- och dagjämningstider, kan jättarna som bor i bergen, vid dessa tider rida uppför bron och anfalla gudarna. Detta är meningen med första striden som det står om i Vøluspá 21-24, som f. övr. givit namn åt Stenbockens stjärnbild (vid vårdagjämningen), då Stenbocken (Ægipan) i urtiden enligt grekerna räddat Olympen, genom att förvandla gudarna till djur. Som tack satte Zeus Ægipan på himlen som stjärnbilden Stenbocken. Pan och hans son, Ægipan tillhör satyrers eller tityrers gudasläkt. I Eddan är jättarna i dessa sagor benämnda ”vaner”.

Orsaken till att Snorre här berättar om regnbågen är, att tiden, i september motsvarar höstdagjämningen, då Vintergatan tänktes förena sig med jorden.

Kap. 14

Snorre förtäljer om himlen, Idavall och guldåldern. Berättelsen om guldåldern kan förekomma vid de fyra solstånds- och dagjämningstider. Evangelieboken har på 15:e söndagen efter Trefaldighet berättelsen ur Matt. 6 med tydlig hänsyftning på guldålderns bekymmerslöshet:

”Se på liljorna på marken, ej spinna de och ändå klär Gud fader dem...”

Under guldåldern behövde man inte bekymra sig för mat, bostad och kläder.

Guldåldersberättelsen finns inom astrologin med hänsyftning på Jungfrun - Astræa¹⁴, som motsvarar advent och jul. I Ovidii Metamorfoser kommer guldåldersberättelsen i första boken som motsvarar vårdagjämningen.

¹⁴ Aratos, Himlens fenomen

I Vøluspá (7-8) motsvarar guldåldern jul, men här, i Snorres bok, höstdagjämningen.

Han berättar även här om dvärgarna som bor i jorden.

Även i Vsp. 48, som motsvarar höstdagjämningen talas om dvärgar som stönar. De är tydligen berusade, eftersom årets vin- eller mjödfest sedan gammalt firades i slutet av september.¹⁵

Romarnas vinfest, Meditrinalia berättar, att mjöd ("med-") varit den ursprungliga rusdrycken. Festen bytte inte namn fastän man övergått till vin.

Mjöd bygger på biskötsel som vissa år kan slå fel. Vindruvan ger ett säkrare sätt att producera en rusdryck även om tillverknings sättet är mera invecklat

Kap. 15 -16, P , 7 oktober, tisdag.

Yggdrasils tre rötter.

Snorri skriver, att asken har tre rötter.

- 1) Hos jättarna, fordom Ginnungagap.
- 2) över Nifelheim, där är Nidhögg.
- 3) Hos asarna.

Skall man följa runstaven, så bör man närmast se till korset, ty korset ansågs under medeltiden vara världsträdet. Ett kors är de 3: maj, korsmessa och den 14 september.

Eftersom korset inte nämns i bibeln och Jesus inte kunde veta, att han skulle bli korsfäst (egentligen "pålad". Det grekiska verbet är *staur-*) så har man menat att korset har hednisk förlaga.

Korset den 3 maj motsvarar Vattumannen i rektacension och då Snorri citerar Vsp 28:

"Alt veitk Óðinn..." så skulle det passa till pingsten.

¹⁵ Romarnas vinfest, Meditrinalia firades vid denna tid, C. Stridsberg Rom. plägseder 1796:57

Då trädet motsvarar korset den 14 september i Kräftan skulle det kunna passa bra till Snorri nr 15, som är i Kräftan.

Askens rot kan också vara över Niflheim, som jämfördes med Plejaderna. Snorres uppgifter om att Nidhøgg huserar under denna rot styrks av, att runstavarna den 22 juli nästan alltid har en drake. Flera helgon vid denna tid har en drake som sitt attribut.

Sagor och sägner om Plejaderna¹⁶ handlar ofta om drakar som vaktar prinsessor.

Den Yggdrasilsrot som motsvarar den 14 september, svarar utmärkt väl mot det scenario som beskrivs i Snorri 15; här finns Urdarbrunn, vilket jämförs med runstaven, Mikael; *ett ljuster*. Snorri nämner Bifrøst, regnbågen, vilket jämförs med runstaven den 17 september; *En fågel på en trefärgad regnbåge*. Fågeln är Heimdal som jämförs med en fågel (Sn. 27)

Sedan räknas asarnas hästar upp. Man jämför detta med runstaven den 21 september "hästmarknad".

På stjärnhimlen motsvarar hästarna Åsnorna och Brunnen, = Krubban, som också kallades *Fons*, "källan", "brunnen", "spannen". Källornas helg i romarriket firades nu, under festen Fontanalia.

Därefter nämner Snorri de tre nornorna; Urd, Verdandi och Skulld. Man jämför med Birgittadagens attribut den 7 oktober; *Ett hus och en karda*.

Ett motsvarande hus som detta den 7 oktober finns den 12 och 17 mars (Vsp. 20). Det tre nornorna motsvarar stjärnbilden (i Kräftan) *Tre Chariter*, romerska *Gratier*. I folktro blev nornorna änglar, skyddsänglar, varför Mikael, den 29 september också hette "all änglars dag", i Tyskland motsvarande de 2 oktober; "Schutzengel-fest".

Nr. 16 i Snorri talar vidare om asken och de djur som bor i trädet: en örn, hjortar och en ekorre.

¹⁶ Norrman, Mythen d. Sterne

Flera runstavar i Nordiska Museet i Stockholm visar dessa djur i trädet, som avbildas den 14 oktober.

Kap. 17- 18, Hagel H, 21 oktober – 5 november.

Kap. 17 handlar om gudarnas palats i himlen. Man jämför med runstavsbilden den 19 november; *en kyrka*.

Nr. 18 handlar om vinden, som är så stark, att den rör upp hela hav och ökar elden till grad, att den inte går att släcka.

Stora Björn som kallats Sjustjärnan och jämförts med Plejaderna var en ovädersstjärna. Stora Björn var en vagn, lastad med snö och is, varifrån kom kalla vindar och vinterstormar, liksom fallet var med Plejaderna. Runnamnet Hagel hänför sig troligen till denna vagn, lastad med snö och is, förutom att allt detta passar till årstiden i början av november.

Kap. 19 -20, 6 -20 november, † nöd.

Snorre 19 handlar om sommar och vinter. Det är känt från folktron, att man räknade vinterns ankomst vid denna tid. Ibland den 29 september. På runstavarna var vinterns ankomst den 14 oktober. Också andra dagar pekades ut, såsom ”alla helgons dag” och Mårten, den 11 november. I 1328 års runalmanacka står mot den 23 november *vittr* ”vinter”.

Snorre 20 handlar om Odin. I ett tredelat åt förmodades månfaserna följa samma ordning som veckans dagar; t. ex: fullmåne/tisdag, nymåne/onsdag, fullmåne/torsdag o.s.v. Detta stämmer ganska bra om man första tredjedelen räknar månfaser en dag för tidigt, andra tredjedelen rätt och tredje årstiden en dag senare än verkligheten. Ett fel på en dag är alltid försumbart för betraktaren. Månen syns ju i sitt fyller under ett par - tre dagar, innan man ser att den minskar.

Därför såg andra årstiden efter midsommar, räknat från Hagel, d.v.s. första tisdag efter första fullmåne efter den 14 oktober ut så:

Hagel	ⱼ	tisdag	fullmåne	15 dygn
Nöd	†	onsdag	ny	15
Is	l	torsdag	full	15
År	ᚿ	fredag	ny	15
Yr	ᚠ	lördag	full	15
Perchta	ᚷ	söndag	ny	15
Jul	ʝ	måndag	full	15
Sigel	ᚿ	tisdag	ny	14

Kap. 21 – 22, d. 21 november, runa l is

Snorri 21 handlar om Tor. Föregående tabell visar sammanhangen och månens gång. Runan is l, är en torsdagsruna, d.v.s. första torsdag efter fullmåne.

I Vsp. 55 – 56, som motsvarar Snorri 21, berättas hur Tor går till strids mot midgårdssormen och hur han stupar, sedan han dräpt ormen med hammaren.

Nr. 22 handlar om Balder.

Snorri Edda; 23 – 24, runa år ᚿ, 6 – 20 december

Runan år ᚿ är en fredagsruna och motsvarar adventstiden. Snorri Edda handlar om Frey och hans ätt. Han är broder till Freya, den högsta gudinnan och barn till Skade och Njord.

Detta motsvarar Jungfruns stjärnbild och Skaði som Jungfrun.¹⁷

¹⁷ Handwörterbuch I:644, Njordr som Jungfrun. Skaði som jaktens gudinna har också jämförts med Diana, som var Jungfrun.

Som stjärnbilden *Jungfrun och barnet* hos de antika folken, ursprungligen Egypten, var det *Isis och Horos*¹⁸. Jungfrun avbildades med gossen Horos. Detta förkristligades under medeltiden, då stjärnbilden ansågs föreställa Maria och Jesus.

Här ser man den hedniska förlagan med Skade och sonen Frej, (dottern Freja).

Frej råder över årsväxt (isl. *ár* ”åring”), och detta jämförs med namnet på runan; *ár* samt den omständigheten, att denna tid var kallad ”år”. En kvarleva är, att kyrkoåret fortfarande börjar i advent. Jungfrun var Isis och barnet var Horos. Detta jämförs med runornas namn; ”is” och ”år”, vilket inte kan vara en tillfällighet. *Ár*, ”årsväxt” är på grekiska *Hóros* vilket stavas som den egyptiske guden.

Snorri Edda 24 handlar om Freja. Freja var genom sin börd kunnig i sejd och var förlaga för häxor och sejdkonor. Dessa häxor var fruktade av folket, då de ansågs kunniga i skadetrolleri och menades kunna förgöra folk, egendom och kreatur. Hur man brände häxor hade hednisk förlaga och var inte ett påhitt av kyrkan. Kyrkan påtog sig en ledande roll i eländet för att bli populär. Man trodde att häxor var odödliga, såsom det beskrivs i Vsp. 21, där Freja blir bränd men återuppstår. Återuppståndelsen har sedan blivit påskens religiösa kärna.

I folktron var Freja; häxan Sissa, som dödades men flera gånger återuppstod.¹⁹

Snorri Edda 25, Tyr, 1 ýrr, lördag

Tyr virvlar här upp ganska stora perspektiv. Att Snorri här nämner denna gud, är för att Tyr miste ena handen, då Fenresulven bet honom. Runstaven har alltid, den 21 december; *en hand* ibland med tillägget *..med två utsträckta fingrar*. Eftersom Snorre säkerligen känt till runstaven, har

¹⁸ F. Boll, Sphære, 1903:18

¹⁹ Mickels i Långhult sagor, nr. 23.

handen den 21 december givit honom associationen till Tyr. Snorre levde på 1200-talet och då fanns runstaven med säkerhet, vilket ses av en dopfunt på Själland m.m.

Den 21 december var utgångspunkten för denna månad, den första månaden och stjärnbilden "Vågen". Stjärnbilden var sanskrit *Hastah* "handen" och fingret som sträcks ut var **prsti* "finger" som i baltoslaviska ex. litauiska *pirstas* "finger" och ordningstalet "första" **prst*.

(Den andra var nästa stjärnbild, i Skorpionen, *Antares* "den andra" eller den under **Altarets** stjärnbild som blev "den andra" i latin; *alter*.

Sambandet mellan Tyr och detta syns på södra stjärnhimlen under Vågen, Kentauren. Kentauren beskrivs som hållande Kephei (kungens) hand i sin mun.

Kentauren ger också väldiga associationer till de vid jul förkommande små tomtar, som man sade, var "en tvärhand höga".

"Kentaur" jämförs med ord för "finger" och "hand". Då det sägs, att tomten var en tvärhand hög, bör man se följande jämförelser:

Små tomtar som dansade, hette grekiska *daktuloi*, jfr. *daktuloi* "fingrar".

Isländska *finngálkn* "kentaur"; jfr "finger".

Romerska tomtar var *manes*. Jfr. lat. *manus* "hand".

Svenska *gast*, en tomte med skriklyte som kan pressa folk över bröstet. Man jämför med denna figur, sanskrit *hasta-h*, "hand" till roten **ghost-* och samtidigt latin *hostis*, "främling, fiende".²⁰

Grekiska *pygmé* var små tomtar, men ordet betydde också "knytnäve".

Romerska *penater* var skyddsgudar liknande tomtar och roten **pen* kan jämföras med "finger" **pen*.

Första månaden motsvarande runa *yr* "idegran" är för att gudarna samlades på idegransvallen, "Idavall" under guldåldern, som var den första

²⁰ Grekiska *gaster* "mage" hör hit emedan magen ligger i jämnhöjd med handen på Kala-purusha, se utredning om kroppsdelar!

åldern i människans historia. Romarna kallade festen; Saturnalia (17 december) efter Saturnus, jätten som rådde över denna tid. Festen hade samband med Jungfrun enligt Aratos och firades till minne av de första människorna enligt Ovidius metamorfoser, bok I. Lördagsrunan är för att Saturnus styrde över lördagen, (21 dec.) *dies Saturni* som f.övr. finns inlånat i engelska *Saturday*.

Denna dag fick man inte arbeta, ty under guldåldern hade de första människorna inte behövt arbeta för mat bostäder och kläder. Äganderätt fanns inte, som man trodde. Julen med sitt arbetsförbud liksom romarnas *Saturnalia* bar ett minne av denna tid i människans historia.

Den 21 december, med armen/handen med utsträckta fingrar, har i runstavarna en lördagsruna, R.

På Tomas den 21 december skulle man inte baka, brygga m.m., vilket stämmer med de regler som i folktron gällde för lördagen över huvud taget.²¹

Kap 26

Här skriver Snorri om skalden Bragi. Dagen förkristligades senare och blev för gamla testamentets David, som var skyddshelgon för musiker. Hans dag var den 29 december.

Den stora mängd medeltida bilder som visar en harpspelare, föreställer alltid kung David.

Kap. 27, Runa 𐌷 peorð, 6 januari

Här berättas om Heimdallr. Denna gud gick under namnet Rig omkring i världen och blev stamfader till trälar, bönder och adelsmän.

Under julen kunde man mottaga guden som gäst och lämna sin säng till honom. Det finns en saga i Grimm om detta.²²

²¹ Se Mickel i Långhult, sagor nr. 1, De bergtagna barnen.

²² Grimm II:1, der Arme und der Reiche

Tacitus kallar de tyska stammarnas anfader Mannus och den indiske guden Manus var urfader till hela människosläktet, vars namn människan bar; *en man* ”man”, isländska *ett man* ”jungfru”.

Kap 28

Här beskrivs *Høðr*, ”Höder”. Man bör jämföra detta med *Vøluspá* 62, där det talas om, att gudarna Höder och Balder återkommer efter ragnarök.

Snorre, Edda 29 – 30, Y, 21 januari

Här berättas om Vidar och Vale. Detta motsvarar tiden i slutet av januari.

Vali var en båggud och Snorri kallar honom *happskeytr* ”lyckosam skytt”. Runstaven har mot den 25 januari, Paulusdagen, en *båge*. Utan stöd i bibeln kallades dagen ”Pål skytt”.

Snorri Edda 31 – 32, runa ξ, den 4 februari

Här talas om Ull, som liksom Vale var god bågskytt.

Snorri Edda 33, runa ↑, 19 februari, Skytten

Detta kapitel handlar om Loki, Sigun, Nare. Här mellan Skorpionen och Skytten går Vintergatan upp mot norra stjärnhimlen, där den i Fiskarna och Väduren stiger högst för att åter falla ner på södra stjärnhimlen mellan Oxen och Tvillingarna.

Under Skorpionen ligger Altaret som ligger nära helvetes-grinden (Hades pylé). Kyrkan har förkristligat den hedniske döds-guden, Hades, den 22 februari²³, genom att göra dagen till en Petrus-dag. Petrus var döds- och himmelrikets väktare och hade nycklarna till döds-/himmelriket. Runstavavbildar den 22 februari: *en nyckel, ett ägg, en stol*, som allt var attribut hos

²³ Februari har namn efter *Februus* ”underjordens gud, Hades”, St. Pauly ”Februarius”.

dödsguden, Hades. Loki motsvarar Hades; hans namn betyder ”stängare”, såsom engelska *lock* ”stänga” och skall jämföras med svenska ”lucka”.

Lokes son, Nari, har givit namn åt de maskerade figurer, narrar som nu, i fastlagen, drog uppför gatorna i Europa under de upptåg, som ägde rum i Italien och Tyskland m.fl.

I Snorri E. 34 berättas om Lokes barn.

Som stjärnbild var dödsguden Ormbäraren, som håller en orm i händerna. Denna orm jämförs med den här nämnda midgårdssormen, som var Lokes barn. Hans andra barn var ulven, Fenres, som återfinns här som Vargens stjärnbild.

Dödsrikets drottning, Hel, var dotter till Loke och själva dödsriket ligger nära Altaret. Ingången, Helgrinden, (grekiska *Hades Pylé*) ligger här.²⁴

Snorri Edda 35, Þ, 6 mars

Snorri räknar upp asyniorna. Mäktigast vid sidan av Frigg är Freyja. Gudinnan Vår har givit namn åt hela årstiden, Vår. Hon vakar över att löften som avges mellan män och kvinnor, hålls. Hon hämnas också på dem som bryter.

Gudinnan Siøfn skapar kärlek mellan karlar och kvinnor.

Dessa gudinnor, särskilt Vår, lever kvar i landsbygdens kultur, då man friade i fastan. Det finns flera sagor om dessa frierier, ibland med komisk anstrykning.

Snorri Edda 36, Þ, 6 – 20 mars

handlar om valkyriorna. De vaktar bordbonader och kärl i Valhall och bär fram öl. Odin sänder ut dem i alla slag, där de väljer ut kämpar som efter döden skall föras till Valhall.

En av valkyriorna är Skuld, som är densamma som nornan Skuld.

Vøluspá nämner här (20), under Þ Bjarkan de tre nornorna; Urd, Verdandi och Skuld.

²⁴ F. Boll, Sphæra 1903:446

Valkyriorna var från början säkerligen sagogestalter; s.k. kentaurer. Stjärnbilden är här Skytten, som är kentaur. Då valkyriorna för de avlidna till Valhall, dödsriket, bör man erinra om att kentaurer i grekisk mytologi förde de döda till Hades, varom antika gravstenar ibland erinrar.

I folktron blev asynjorna, särskilt Freja, häxor som nu, kring påsk, drev sitt spektakel genom att sejda.

Då häxor på gamla medeltida bilder rider genom luften på en kvast, erinrar det om valkyriorna, som red på hästar, eller då de var kentaurer, - hade hästkropp. Långt fram på kvasten hängde kanske en kittel, vilket erinrar om att valkyriorna hade hand om bordbonader och ölkrus under gästabuden i Valhall-

Då häxorna red genom luften till Blocksberg, motsvarade det Valhall. På Blocksberg/Blåkulla huserade bocken, vilket jämförs med Valhall, där en bock, Heiðrún, stod på taket och ur vars juver en ström av mjöd flöt fram.

Snorri Edda 37, M, påsk 21 mars – 4 april

Frejs frieri till Gerd.

Vøluspá 21 handlar om Freja (Freyja), vilket jämförs med att Snorri Edda på motsvarande ställe här handlar om brodern, Frey. Vid påsken skulle man fria och skicka s.k. påskbrev.

Snorre Edda 38

Sn. E. 38 handlar om Valhall och kämparna där; hur de äter sig mätta av grisen, Sæhrimne, som slaktas på nytt varje dag.

Vidare berättar Snorri om Odin, hans båda hundar och korparna, som sitter på hans axlar.

Runstaven har den 21 mars *en gris*. Dagen kallas i Norge ”Bent prøvesvin”, man skulle ge grisen ett slag för att se hur han reagerade och släppa honom på bete. Slaget är väl symboliskt för slakten i Valhall, då Sæhrimmer varje dag slaktas på nytt.

Vid påsken for påsk-käringar och häxor till Blåkulla, där de träffade Gammel-Erik eller ”den onde”.

I folktron har man sammanblandat Odin, On och den ”onde”. Gammel-Erik är också ett av Odins namn.

Snorri Edda 39 - 40, runa M, 5 – 19 april, fredag

Snorri Edda handlar om vad man får dricka i Valhall. Kämparna får inte dricka vatten, utan endast mjöd av den get, Heðrún som står på Valhalls tak.

I folktron, långfredag, handlar en stor del av uppteckningarna om vad man får dricka denna dag. Man får inte dricka mjölk. Något samband med kyrkans läsning denna dag kan inte ses.

Runstaven har den 27 mars en *öltunna*, ”marsölets bryggd”. Tunnan föreställer skapkaret i Valhall.

Snorri Edda 40

Kapitlet handlar om dörrarna i Valhall. Man jämför med detta evangeliebokens text 1:a söndagen efter påsk: *Jesus går genom lyckta dörrar*. Så löd överskriften i almanackan men bibelns ord säger inte riktigt detta. Lärjungarna befann sig bakom låsta dörrar, ty de fruktade för judarna. Då kom Jesus och stod mitt ibland dem. Det står ingenting om hur Jesus hade kommit in i rummet. Han kunde ha kommit genom skorstenen som häxorna eller genom fönstret som djävulen. Därför ligger det troligen en hednisk struktur bakom, då det heter just att ”Jesus går genom lyckta dörrar”- Det heter här i ett citat från Grimnesmål 29:

”Åtta hundra enherjar gå samtidigt ur en dörr, då de fara att strida mot ulven.”

Snorri Edda 41 – 42, Runa L, 20 april – 4 maj

Snorri Edda 41 beskriver hur kämparna i Valhall varje dag går ut i gården och slåss och faller varandra; det är deras lek.

Detta kapitel påminner om folktrons uppteckningar för långfredag. Man skulle klä sig liggande, man fick inte dricka mjölk, man fick inte gå barfota, då fick man finnar. Det sista för att vintergatan var en väg besatt med knivar.

Kapitel 42

Detta är historien om hur Odins häst, Sleipner, kom till. Här berättar Snorre hur en jätte byggde Asgård. Asarna hade gjort ett avtal, att jätten skulle få solen, månen och Freja i lön, om han lyckades bygga borgen före sommaren. När han tycktes bli färdig i tid, insåg asarna vilket trångmål de blivit försatta i, och bröt alla avtal.

Loke sprang ut, förvandlad till sto och jättens häst, som kände vad slags sto det var, satte efter. På det viset blev borgbygget försinkat och jätten blev rasande. Asarna bröt alla avtal och ingångna eder och Tor dräpte jätten.

Denna saga motsvarar sista veckan i april, då romarna firade staden Roms grundläggande (Ovidius Fasti).

I norden fick det betydelse, och runstaven, den 23 april, har en häst inristad. Nu skulle man släppa hingstarna till stona i det gamla Europa, vilket jämförs med att Loke enligt sagan hade blivit havande genom jättens häst och födde ett föl med åtta ben, som kunde rida genom luft och över hav. Det var Sleipner som gavs åt Odin.

Då gudarna bröt sina avtal fick det betydelse i folktron så, att man i april skulle narras; s.k. april-narri eller april-skämt. Sista veckan i april, vecka 7, kallades i Sverige "trolösa veckan" därför att asarna bröt alla löften och eder.

Då gudarna ingick ederna med jätten, fick det nerslag i kyrklig och folklig tradition, så att man sista veckan i april gick runt alla ägor. Dessa dagar kallades "gångdagar" ty man GICK en ed. Ordet *ed* betyder "gång" av ett verb som syns i gotiska; *iddja* "gick".

I folktron, i Skåne och på Själland och även annorstädes heter jätten ”Finn”, och bygger t.ex. Lunds domkyrka. Motiven är desamma. Man har avtalat, att jätten skall få sol och måne i lön, om han blir färdig med byggnaden i tid. Man lyckas överlista jätten, som dör av sig själv, spricker o.s.v.

I Snorri Edda skall Asgård bli färdig innan sommaren, och i folktron fäste man sommarens ingång till denna tid, i slutet av april. Första sommardag i den tvådelade runstaven var den 14 april.

På stjärnhimlen motsvarade det gudarnas häst, eller Bellerophons *Pegasus*.

Asborg har givit nerslag i helgonförteckningen den 30 april ”Valborg”, som är en ordlek med hänsyftning på asarnas borg och Valhall.

En stjärnbild ”staden” finns inte belagd, men har troligen funnits i Vattumannen.

Snorri Edda 43 – 44, runa ✧, 5 maj, söndag

Sn. E. 43 handlar om Skiðblaðnir, Freys skepp som kunde lastas oändligt med vapen och alltid hade god vind i seglen.

I runstaven motsvarar det den 1 maj; *en båt med båge i framstammen*. Här avbildas troligen Frejs skepp.

Snorri Edda 44

Detta handlar om hur Tor fick barnen Tjalfve och Røskva.

Tor och Loke kommer till en bonde, Hreiðmar och Loke vållar så, att Tors ena bock blir halt på bakbenen. Tor blir vred och tror att Hreiðmar vållat detta. Bonden och hela hans gård ber Tor om misskund och Tor lugnar sig och begär hans båda barn, Tjalfi och Røskva som ersättning för den skadade bocken. Dessa båda barn följer sedan alltid guden åt.

Detta är den nordiska Ganymedes-sagan. Ganymedes var gossen som lyftes upp i Olympen för att tjäna Zeus. Ganymedes är Vattumannen, Zeus munskänk.

Då Ganymedes-sagan förkristligades, blev det, att Jesus upptogs i himlen för att sitta på Gud Faders högra sida o.s.v.

Snorri skriver, att denna berättelse är osnygg²⁵ vilket är, att man om vårarna, i Skåne, offrade ett barn som skulle upptas av gudarna.

Bonden Hreiðmars folk blev dödsförskräckta, då de såg Tors vrede och bad om förskoning. Detta jämför man med namnet på söndagen 5:e efter påsk; ”bönsöndag”. I folktron har det ibland tolkats som, att det nu var tid att plantera bönor, vilket är ett påhitt, då ordet för ”bön” är ett arvord med betydelsen ”tala festligt, heligt”, sanskrit *bhāsati* d.s. - men som inte har något att göra med bönan, som annars är en nog så gammal kulturväxt.

Snorri Edda 45 – 46, ǫ, 20 maj

Kapitlet markerar ingången i Fiskarna och runan avbildar en fisk ǫ och heter ”Odal”, detta för att Herakles ”den på knä stående”, uppgår i Fiskarna enligt Sphæra Barbarica. Denne Herakles var också Atlas, hållande jordklotet. Atlas döttrar var mödrar till alla Greklands adels-släkter, varav orden *odal – adel – ädel* o.s.v. som kommer av jättens namn *Atlas *atl-*.

Fiskarna är annars Jupiters hus, varför Snorri nu berättar sagor om Tor och hans styrkeprov. I folksagan motsvarar det hur Starke Knös måste lösa alla de uppgifter som kungen förelägger. I Snorre Edda måste Tor lösa de uppgifter som jättarna förlägger honom.

Han får brottas med ålderdomen och går ner på knä, vilket jämförs med stjärnbildens namn *engonasin*, ”den på knä stående”. Han måste dricka ur ett horn, vars spets är förbunden med världshavet. Han måste lyfta jättens katt, som är midgårdssormen vilken ligger ringlad kring alla land.

Snorri Edda 47 -48, runa ǫ Dag, 3 juni

Jätten, Utgårdaloke avslöjar slutligen sanningen för Tor. Alla styrkeprov var bedrägliga synförvändningar och trollkonster.

²⁵ óss thikki eigi fagrt at segja

Slutligen, i Sn. E. 48 berättas om Tors fiskeri. Tor som dräng ror med jätten ut för att fiska. Han agnar med ett ox-huvud och långt ute till havs nappar midgårdssormen. Jätten blir så förskräckt, att han skär av metreven med sin kniv och ormen sjunker ner i böljan. Men Tor kastar hammaren efter ormen, men tydligen till ingen nytta, då ormen kommer tillbaka vid ragnarök. Tor ger jätten ett slag, så att denne faller i vattnet och Tor själv vadar i land.

Detta erinrar om runstavsbilden den 8 juni: *En metrev, en krok*, ”fisken nappar bra”.

Stjärnbilden är fiskarnas band som *metrev* i runstaven. Fiskarna kan också i historien, som hos de gamla babylonierna, kallas ”Bandet”.

Snorri Edda 49 -50, runa ƒ , 25 juni – 9 juli, tisdag

Snorre berättar här hela Balders-sagan om hur Loke anstiftar Balders död genom att hjälpa Höder att rikta det dödliga mistel-skottet mot Balder. Den blinde Höder blir oavsiktligt orsak till broderns, Balders, död.

Vale, som också är Odins son, hämnas sin broder Balder genom att döda Höder. De är alla bröder.

Hela naturen hade svurit att skona Balder. Därför roade sig gudarna med att skjuta och kasta sten på Balder. Blott hade man inte tagit löfte av misteln, den syntes alltför obetydlig.

Balders-sagan, som är den ursprungliga förlagan till evangelisternas berättelse om Jesu död genom ett svek, har flera kopplingar till juni och midsommar.

Odin och Frigg sörjde särskilt mycket i så måtto som, att Balder var den ende Odins-sonen av äkta börd. Och så står det i *Vøluspá*, hur Frigg grät över Balders frånfalle. Augsburgskalendern har mot den 29 juni en regnskur som symboliserar dessa tårar.

Då hela naturen enligt Snorri hade svurit att skona Balder, stämmer detta med folktrons uppfattning om midsommar som en tid, då hela naturen var

förhäxad och plantorna hade särskilt läkande kraft. Misteln som dödade Balder finns i runstaven den 8 juni. Det heter; *en klase vindruvor*. Bekant är att misteln liksom druvan har bären sittande i klasar. Druvan finns inte längre i norden. Misteln finns och har i historisk tid funnits i norden.

Den döde guden lades på ett skepp, som tändes på och detta bål var bekant och stort enligt Snorri.

Midsommars bål och eldar är känt från stora delar av Sverige. De kallades Baldersbål.²⁶

Den viktigaste källan till förståelsen varför Balders-sagan ligger i juni emot midsommar är evangelieboken. Kyrkans val av texter liknar Balders-sagan. 3:e söndagen efter trefaldighet och de tre följande söndagarna:

”Den förlorade sonen”, ”Broder skall döma milt om broder”, ”Inte kan väl en blind leda en annan blind, utan att båda falla i gropen”.

Förklaringen är, att kyrkans budskap är ett avtryck av den underliggande hedendomen. Kyrkan hade redan på 400-talet börjat förkristliga det hedniska Europa. På 600-talet kristnades England; på 800-talet Tyskland; på 1000-talet norden och sedan Finland. Överallt mötte man ett auditorium som var hedningar. Kyrkans läsningar från söndag till söndag finns samlade från och med 400-talet; syrianska perikop, 600-talet, gallikanska perikop och från 800-talet Karl den stores perikop (Alcuin). Hela Europa hade haft ungefär samma hedendom, byggd kring planetgudar och stjärnbilder.

Snorri Edda 50

Då Balder var död lyckades man snart utröna vem som var orsak till olyckan. Loke försökte då gömma sig i en fors som lax, men gudarna i ordning-gjorde ett nät varmed Loke fångades och senare straffades.

Flera perikop ger antydning om detta. Särskilt överskriften den 5 söndagen efter trefaldighet: ”Det stora fiskafänget” om hur lärjungarna fiskade med nät.

²⁶ Rietz, dial. lexikon 698 a.

I Norge levde händelsen troligen kvar i folktron och dagen den 17 juni hette "Kolbjörn med laxen".

Snorri Edda 51

Under detta kapitel redogör Snorri för ragnarök. Det mesta är en uttolkning av Vøluspá och visar, varför Vøluspás verser står i en viss ordning. Men liksom vid sagan om Sleipners och Asborgs tillblivelse, så vet Snorre mer än de knapphändiga uppgifterna i dikten Vøluspá. Verserna här och uttolkningen täcker tiden september till världens undergång i advent och dess återkomst.

Det omfattar stjärnbilderna Tvillingar (fimbulvintern), Kräftan, Lejonet och Jungfrun. Detta omfattar tiden:

Stjärnbilder	Runor	Datum
Tvillingarna 	R P	24 augusti -
Kräftan 	X P	21 september -
Lejonet 	H †	21 oktober -
Jungfrun 	I S	21 november -

Först kommer versen om fimbulvintern. Bröder skola slåss och ingen skall skona den andre. Syskonbarn bryter mot seden. Detta är innehållet i tvillingsagorna om tyndariderna m.fl. där bröder slåss och dräper varandra. Eddan bevarar något gammalt som komparativt pekar ner i indoeuropeiskan.

Därefter berättar Snorri, hur jättarna anfaller. Gudarnas vaktman, Heimdal, blåser i luren. detta svarar mot den 29 september, Mikael; i runstaven *en lur*.

Odin mäter vid Mims huvud. Mimer är en jätte som ligger i Mimes brunn. Brunnen är krubban mellan Åsnorna i slutet av Tvillingarna. Krubban var Stjärnbilden *Fons*, Källan,

Mimer som är en slags brunngubbe på källans botten symboliseras i runstaven med ett *ljuster*, som annars kan vara attribut hos vattenväsen.

Vidare, då jättarna anfaller, säger *Vøluspá*, att *Yggdrasil*s ask skälver. I norsk folktro berättas hur man i slutet av september, vid Mikael, hade en fest som hette ”lövskakning”.

Nästa vers handlar om att asar, alver och dvärgar jämrar sig och stönar. Detta är för årets mjöd- vinfest som ägde rum vid denna tid. Mikael var i det gamla Sverige framför allt en fest, då öl och mjöd prövades och man skulle ta sig ett rus.

I Rom hette vinfesten *meditrinalia* och namnet på festen talar om, att mjödet **med* var den ursprungliga alkoholdrycken vid sidan av öl.

Vidare sägs här, att asar var vid tinget. Runstavar har här, hos Rudbeck. m. fl. tingsmärken i början på oktober.

I följande vers berättas om hur midgårdssormen ger sig upp på land, det blir översvämning och Fenres sliter lik medan *Nagelfar*, dödsskeppet; lossnar.

Detta syns i folktron på flera sätt. I Augsburg-kalendern är en ulv som slukar en man den 16 oktober.

Flera helgon avbildas med drakar och ormar som attribut. Det är de s.k. drakhelgonen i oktober – november. Särskilt vid Lukas, den 18 oktober, trodde man, att det skulle regna och bli översvämning; ”Lukas våtman”, *helgemässflommen* (Flom ”översvämning”).

I nästa vers kommer *Muspells* söner och *Loke* styr ett skepp med folk från *Muspell*.

Runstaven har nu, i oktober flera *skepp*, som alla kan vara detta skepp.

I det följande kommer *Surt* med svedande eld. Det skiner om kampgudars svärd.

Å andra sidan faller häxor, män går på hel-väg och himlen klyvs.

Surt med svedande eld finns i runstaven mot den 28 oktober; *En kvinna med ett bloss*. Kampgudarna och deras svärd förkristligades och blev "Alla helgons dag".

De stackare som ur helvetet nu släpptes lös för att bistå jättarna och Loke förkristligades och blev "Alla själars dag" den 2 oktober.

Den följande versen handlar om att Frigg fäller tårar, eftersom Odin faller i strid med ulven. Runstaven har mot den 6 november; *en spira*, och några dagar senare *ett regnmoln*. Rudbeck vet någorlunda besked och skriver om denna runstavsbild; "Frejas fäller tårar över solens bortgång".

Därefter kommer Odins son, Vidar. Han hämnas faderns död och kör svärdet upp i hjärtat på ulven. Han trampar på odjurets underkäke och sliter av överkäken. Det blir ulvens bane.

Runstaven har som ett minne av Vidars sko, han kallas "järnskons ägare", satt *en hästsko* mot den 19 november.

Därefter kommer Tor. Han går till strids mot midgårdsormen. Han dödar odjuret med sin hammare men faller själv död ner p.g.a. allt det etter som ormen sprutar över honom.

Solen svartnar och sjunker i hav. Stjärnor störta från himlen.

I folktron sägs: "Barbara (4 december) går solen bort. Lussi (13 december) kommer den åter.

Runstaven har den 6 december; *en orm som biter sig själv i stjärten*. Detta är för midgårdsormen som just hade det, att den låg ringlad kring alla land och bet sig själv i stjärten.

Snorri Edda 52

Härefter redogör Snorre för hur det skall bli efter ragnarök. Bäst är att vara i Gimle i himlen. Om man läser *Völuspá* i ordning, ser man, att Gimle motsvarar runan *Y eolhx* "jul" den 21 januari och *Ƿ sigel* "ädelsten", den 4 februari. Gim betyder "ädelsten" och lé "lä".

Då jul fordom firades i slutet av januari och var en fest för de döda i Gimlé, förstår man att festen för de döda följde med julen, då den flyttades till den 25 december.

En annan plats där det är gott att vara är Brimes sal och den sal som står på Nidafjäll. Detta svarar mot runan \mathfrak{N} , ur, egentligen Hyaderna, men Vøluspá visar på denna tid i början av juli. Sagosamlingar pekar på bergtagningsägner. De bergtagna hade det bra, men om de någonsin kom ut ur berget, befanns de vara underliga.

Till bergtagningsägnerna hör det motivet, att kända personer ur historien; kämpar och kungar, fortlevde i berget, där de sov eller festade.

Slutligen redogör Snorre för Nástrand. Dit finns en dörr. Dörren till himlen var Plejaderna. Dörren är vävd med ormars ryggar, men inåt blåser ormar ut etter och i den salen vadar menedare.

Geografin blir, att under Nifelheim ligger Hvergelmir; där är draken Niðhøgg (Sn. E. 15).

Niflheim torde vara Plejaderna. På Nástrand finns Niðhøgg. Således torde Hvergelmir och Nástrand vara samma ort.

Snorri Edda 53

Här berättar Snorri om världen efter ragnarök. Jorden kommer åter upp ur havet. I folktron hetter det: ”Barbara går solen bort (den sjunker i havet), Lussi kommer hon åter”. Jorden torde komma tillbaka samtidigt. Evangelieboken har 2:a söndagen i advent överskriften: ”Om tecken i sol och måne”.

Vøluspá sträcker sig över två jular, så att guldåldern i asarnas första tid, nu, efter ragnarök, motsvaras av att de överlevande hittar de ursprungliga guldtavlorna i gräset.

Snorri Edda 54

Ramberättelsen med att Gylfe talat med Oden i Valhall avslutas genom att Gangleri (Kung Gylfi) plötsligt hör ett dån och ser sig om. Han står ute

på släta vällen och ser ingen hall och ingen borg. I folktron motsvarar detta sägnen "De dödas julotta", som i både Sverige och Norge berättades vid midsommar. Den som kommit in i de dödas julotta ser sig plötsligt stå ute på backen, musiken tystnar, dörren slår igen och ljusen slocknar. I vissa varianter av sägnen är prästen i de dödas julotta enögd.